

Tabela 1. Zasady zrównoważonego rozwoju

Lp.	Zasada	Krótki opis
I. ZASADY – FILARY ZR: czego nie powinniśmy robić, przekraczać, naruszać		
1.	Równego dostępu do środowiska	traktowanego w następujących kategoriach: <ul style="list-style-type: none"> • sprawiedliwości międzypokoleniowe, • sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej, • równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą.
2.	Wydolności środowiska	traktowanej w następujących kategoriach: <ul style="list-style-type: none"> • rozszerzania i umacniania możliwości odtwarzania się zasobów odnawialnych oraz rewitalizacji i renaturalizacji zdegradowanych ekosystemów, • efektywnego korzystania z zasobów nieodnawialnych i dążenia do ich zastępowania dostępnymi substytutami, • stopniowego eliminowania z użytkowania substancji niebezpiecznych i toksycznych, • ograniczania skali uciążliwości działalności gospodarczej dla środowiska i nie przekraczania granic jego odporności, • zwiększenia bezpieczeństwa prowadzenia procesów z udziałem materiałów niebezpiecznych i ograniczenia występowania oraz skutków zagrożeń środowiska o charakterze nadzwyczajnym, • stałej ochrony i odtwarzania, w możliwym zakresie, różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym, • tworzenia podmiotom gospodarczym warunków do uczciwej konkurencji w sferze dostępu do ograniczonych zasobów środowiska i możliwości odprowadzania zanieczyszczeń, • usprawniania procesów podejmowania decyzji dotyczących środowiska, zwłaszcza na szczeblu lokalnym, w tym stymulowania udziału społecznego w tych procesach, • dążenia do zapewnienia poczucia bezpieczeństwa ekologicznego poszczególnym jednostkom i grupom społecznym.
II. ZASADY – ZALECENIA, WYTYCZNE ZR: co i jak należy robić		
3.	wysokiego poziomu ochrony środowiska przyrodniczego (kapitału naturalnego)	<ul style="list-style-type: none"> • stosowanie zasad prewencji i przezorności powinno być ukierunkowane na wysoki i bezpieczny dla zdrowia ludzkiego poziom ochrony środowiska przyrodniczego • przyjęcie ekosystemowego podejścia, służącego zminimalizowaniu zużycia naturalnych zasobów, wytwarzania odpadów i emisji zanieczyszczeń, utrzymaniu biologicznej różnorodności

4. wysokiego poziomu ochrony kulturowego (kapitału antropogenicznego)	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymywanie jakości wytworzonego dziedzictwa kulturowego, tzn. ochrona, utrzymanie i rehabilitacja kultury i wartości architektury, łącznie z budynkami, pomnikami; zapewnienie atrakcyjności przestrzeni i budynków
5. wysokiego poziomu ochrony środowiska społecznego (kapitału ludzkiego)	<ul style="list-style-type: none"> • eliminowanie stref ubóstwa i niedopuszczania do ich powstawania (bezrobocie, w tym trwałe bezrobocie, aktywność zawodowa itp.) • jakość i społeczny dostęp do właściwych i możliwych do osiągnięcia podstawowych usług, takich jak np. edukacja (skolaryzacja), zatrudnienie, energia, ochrona zdrowia, kultura, mieszkanie (schronienie), transport zbiorowy itp. • problemy demograficzne (obciążenie demograficzne, migracje, presja gęstości zaludnienia)
6. integracji ładów (ładu zintegrowanego)	<ul style="list-style-type: none"> • uwzględnienie w polityki ZR (strategii ZR, programach ZR itp.) równoważenia rozwoju w kategoriach środowiskowych, przestrzennych, gospodarczych i społecznych • traktowanie środowiska jako nierozłącznej części procesów rozwojowych
7. Prewencji i przezorności	<p>prewencji, czyli likwidacji zanieczyszczeń, uciążliwości i zagrożeń w źródła. Oznacza to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>zapobieganie powstawaniu</i> zanieczyszczeń i innych uciążliwości, tj. działanie na rzecz przebudowy modelu produkcji i konsumpcji w kierunku zmniejszania presji na środowisko – w szczególności poprzez stosowanie tzw. najlepszych dostępnych technik (BAT) • <i>stosowanie recyklingu i zintegrowanego podejścia</i> do ograniczenia i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń • ciągłą <i>ocenę oddziaływania na środowisko</i> i powstrzymanie się przed realizacją projektów (działań), które mogą wywołać nieodwracalne zmiany w ekosystemach <p>przezorności, tzn.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywanie pojawiających się problemów powinno następować po „bezpiecznej stronie” (odpowiednie działania powinny być podejmowane już wtedy, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo, że problem wymaga rozwiązania, a nie dopiero wtedy, gdy istnieje pełne tego naukowe potwierdzenie. Pozwala to unikać zaniechań wynikających z czasochłonnych badań, braku środków lub zachowawczego działania odpowiedzialnych osób bądź instytucji)
8. Skuteczności – prawnej – technicznej – ekologicznej i efektywności ekonomiczno-ekologicznej	<ul style="list-style-type: none"> • ma zastosowanie do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska (lub szerzej: przedsięwzięć wymagających nakładów finansowych), a następnie w trakcie i po zakończeniu ich realizacji – do oceny osiągniętych wyników. W praktyce oznacza ona potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu. Związana jest ze przede wszystkim ze stosowaniem następujących zasad szczegółowych: <ul style="list-style-type: none"> – klauzul zabezpieczających, która umożliwia państwu członkowskim UE stosowanie w uzasadnionych przypadkach ostrzejszych środków w porównaniu z wymaganiami wspólnotowego prawa ekologicznego (<i>skuteczność prawna</i>) – stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT), w tym najlepszych, uzasadnionych ekonomicznie, dostępnych technologii. (<i>skuteczność techniczna</i>) – zasada „zanieczyszczający płaci” (<i>odpowiedzialność i efektywność ekonomiczna</i>)
9. Regionalizacji (lokalności) i subsydiarności	<p>regionalizacji oznaczającej m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozszerzenie uprawnień dla samorządu terytorialnego i wojewodów do ustalania regionalnych opłat, normatywów, ulg i wymogów ekologicznych wobec jednostek gospodarczych • regionalizowanie ogólnokrajowych narzędzi polityki ekologicznej w odniesieniu do trzech rodzajów obszarów • wykorzystanie lokalnej kultury i tożsamości mieszkańców w programowaniu rozwoju lokalnego <p>subsydiarności oznaczającej decentralizację decyzji dotyczących ochrony środowiska, które powinny być podejmowane na szczeblu „jak najbliższym obywatelowi”</p>
10. Partnerstwa i społeczeństwa (partycypacji społecznej)	<p>realizowana poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w procesie planowania, podejmowania decyzji i realizacji zrównoważonego rozwoju (planowanie partnerskie, funkcjonowanie forum społecznego z udziałem wszystkich sektorów lokalnej społeczności itp.) • dostęp obywateli do informacji o stanie ZR (stanie środowiska przyrodniczego, kulturowego i społecznego)